

**Saksanseisojakerho ry
Jalostustoimikunta**

**JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMA
1.1.2011–31.12.2015
KARKEAKARVAINEN UNKARINVIZSLA
239**

Tämä jalostuksen tavoiteohjelma on laaja tietopaketti käsittelemästään rodusta kaikkien rodun harrastajien ja rodusta kiinnostuneiden käyttöön. Tavoiteohjelma on laadittu Suomen Kennelliitto r.y:n jalostustieteellisen toimikunnan mallirungon ja siihen liittyvien ohjeiden pohjalta. Jalostuksen tavoiteohjelma on käsitelty Saksanseisojakerhon ry:n vuosikokouksessa 2010, mistä on hyvissä ajoin tiedotettu rotujärjestön jäseniä jäsenjulkaisu Saksanseisoja-lehden 1/2010 numerossa sekä rotujärjestön internet-sivuilla. Tämän jälkeen jalostuksen tavoiteohjelma on ollut rotujärjestön internet-sivuilla: www.saksanseisojakerho.fi kaikkien rodusta kiinnostuneiden tutustuttavana ja kommentoitavana hyvissä ajoin ennen vuosikokousta 2010. Tavoiteohjelma on käyty läpi vuosikokouksen roturyhmäkokouksessa ja Saksanseisojakerho r.y:n vuosikokouksessa 17.4.2010 ja hyväksytty jäsenistöltä tulleen palautteen mukaisesti muokattuna.

Suomen Kennelliitto r.y:n jalostustieteellisen toimikunnan hyväksymisen jälkeen tämä jalostuksen tavoiteohjelma on voimassa PEVISA-kauden, minkä jälkeen tavoiteohjelma jälleen päivitetään.

Jalostuksen tavoiteohjelma on luettavissa ja tulostettavissa Saksanseisojakerho r.y:n internetsivuilla (www.saksanseisojakerho.fi => muut mannermaiset kanakoirat => karkeakarvainen unkarinvizsla) ja saatavissa myös tavoiteohjelman kokoajilta pyydettyä.

Koonnut ja saadun palautteen mukaisesti muokannut: Hanna Savolainen
Kannen piirros: Seppo Polameri

SISÄLLYSLUETTELO

1. YHTEENVETO.....	4
2. RODUN TAUSTA.....	5
3. ROTUJÄRJESTÖN ORGANISAATIO JA SEN HISTORIA	6
4. NYKYTILANNE.....	7
4.1 Populaation koko ja rakenne.....	7
4.1.1 Populaation koko ja rakenne Suomessa.....	8
4.2 Luonne ja käyttöominaisuudet.....	9
4.2.1 Luonne.....	9
4.2.2 Käyttöominaisuudet	9
4.2.3. Kanakoirien erikoiskokeet	10
4.2.4 Vizslojen arvostelu kokeissa Unkarissa	12
4.3 Terveys	14
4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet	14
4.3.1.1 Rodun HD-tilanne Suomessa.....	16
4.3.1.2 Rodun HD –tilanne ulkomailla.....	16
4.3.2 Muut Suomessa todetut sairaudet	17
4.3.2 Muut ulkomailla todetut sairaudet.....	17
4.4 Ulkomuoto.....	17
4.4.1 Rotumääritelmä.....	19
5. YHTEENVETO AIEMMAN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA	20
6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA STRATEGIAT	20
6.1 Visio	21
6.2 Rotujärjestön tavoitteet	21
6.3 Rodun strategia.....	22
6.4 Uhat ja mahdollisuudet	22
6.5 Varautuminen ongelmiin.....	23
6.6 Toimintasuunnitelma JTO:n toteuttamiseksi.....	23
7. TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISEN SEURANTA.....	23
LÄHDELUETTELO.....	25
Liite 1.....	26
Liite 2.....	26

1. YHTEENVETO

Karkeakarvainen unkarinvizsla (kkuv) on Unkarista peräisin oleva FCI 7 -ryhmään kuuluva monipuolinen metsästyskoirarotu. Suomessa kkuv:n rotujärjestö on Saksanseisojakerho (SSK). Kkuv:n rotutyypillisiä piirteitä ovat: erinomainen hajuaisti, kiinteä seisonta ja erinomainen nouto. Se on myös omistajaansa kiintyvä, helposti koulutettava, oppivainen ja itsevarma koira, joka ei siedä karkeaa käsittelyä. Rotutyypillisesti kkuv:n tulee vastata lyhytkarvaista unkarinvizslaa lukuun ottamatta hieman raskaampaa luustoa ja karkeaa karvaa. Jotta nämä hyvät ominaisuudet voidaan säilyttää, on jalostuksessa kiinnitettävä entistä enemmän huomiota käytettävien koirien käyttöominaisuuksiin ja terveyteen.

Suomessa kkuv:ja on elossa arviolta 42, vuosittain rekisteröidään muutamia tuontikoiria ja muutaman vuoden välein syntyy pentue. Rotua tulisi pyrkiä tekemään tunnetuksi nimenomaan metsästäjien piirissä. Kotimaansa lisäksi rotu on levinnyt muihin Euroopan maihin ja Yhdysvaltoihin. Euroopassa huomattavia kasvattajamaita ovat Hollanti, Ranska ja Iso-Britannia. Näissä maissa on huomattavissa, että enenevissä määrin koirat päätyvät ei-metsästäviin perheisiin.

Suomen kanta on jalostuksellisesta näkökulmasta olematon, tällä hetkellä kannassa on 2 lonkkakuvattua jalostuskelpoista narttua, joilla ei ole KAER-koee palkintoja, mutta toinen koira on metsästyskäytössä. Kuvattuja jalostuskelpoisia uroksia on yksi. Vuosina 2006 ja 2007 on tuotu 3 narttua ja vuonna 2008 1 uros Unkarista, joista 2 narttua on virallisesti lonkkakuvattu. Kantaa pyritään parantamaan tarkkaan harkituilla tuonneilla. Yksi pentue syntyi vuonna 2009 unkarintuonti nartusta, uroksena käytettiin Venäjällä asuvaa unkarintuontia.

Kkuv:lla on PEVISAssa 1.1.2008 alkaen lonkkien raja-arvo C, kuvattujen koirien määrä on pieni mutta nousussa. Kannassa on huomattavissa fyysisen koon kasvua, pitkäraajaisuutta ja pehmeää ja niukkaa karvoitusta. Koirien kokoon, oikeaan rakenteeseen, karvan laatuun ja lonkkien terveyteen on kiinnitettävä erityisesti huomiota seuraavia jalostusvalintoja tehtäessä.

Jalostuksen tavoitteena on laajentaa rodun geenipohjaa jalostuksen pitkäjänteisyyden sekä koirien terveyden ja elinvoiman turvaamiseksi. Pienissä populaatioissa tulisi välttää myös tarpeetonta läheistä sukusiitosta sekä pyrkiä pitämään koko populaation keskimääräinen sukusiitosaste niin alhaalla kuin mahdollista, kannan pienuus huomioon ottaen. Jalostukseen käytetään käyttöominaisuuksiltaan, terveydeltään ja luonteeltaan hyviä koiria siten, että käyttökelpoinen materiaali hyödynnetään mahdollisimman tarkoin ja tasaisesti. Rodun hyvät käyttö- ja luonneominaisuudet pyritään säilyttämään, minkä vuoksi jalostukseen käytettävät koirat tulisi testata KAER-kokeessa ainakin nuortenluokassa tai todeta käyttöominaisuudet luotettavasti rotujärjestön ohjeiden mukaan, jolloin pystytään näkemään perinnöllisiä taipumuksia. Taipumusten testausta sekä koirien tuontia rodun kotimaasta vaikeuttaa Suomessa voimassa oleva typistettyjen koirien osallistumiskielto näyttelyihin ja kokeisiin. Unkarissa edelleen pennut pääsääntöisesti typistetään ja pennun valitseminen ennen typistysikää on käytännössä mahdotonta. Yhä useampi koira pitäisi pyrkiä myymään metsästäjille.

Rotujärjestö pyrkii saavuttamaan asetetut tavoitteet jakamalla rodun harrastajille mahdollisimman paljon ja avoimesti informaatiota rodussa kulloinkin esiintyvistä ongelmista. Vizslaharrastajille järjestetään vuosittain koulutuspäiviä sekä roturyhmän kokous. Tapahtumista tiedotetaan Saksanseisojakerhon internet-sivuilla, Saksanseisoja-lehdessä ja Vizslaharrastajien keskustelupalstalla osoitteessa <http://www.foorumi.info/vizslat/index.php>. Kasvattajia rohkaistaan hyödyntämään jalostusneuvojan apua yhdistelmiä suunnitellessaan. Rotujärjestö seuraa koirien

terveystilannetta tekemällä rotuyhdyshenkilön toimesta terveystarkastuksen 2 vuotta täyttävillä koirilla ja analysoimalla kyselyn tulokset roturyhmän kokouksessa.

2. RODUN TAUSTA

Rodun historia alkaa 1920-luvulta. Ajatus jalostaa koira, jolla on samat erinomaiset ominaisuudet kuin lyhytkarvaisella vizslalla, mutta joka on kestävämpi kylmissä olosuhteissa, tuli pääasiassa metsästäjiltä. Rodun ominaisuuksista oltiin samaa mieltä: koiran tulisi olla kuin lk-unkarinvizsla, lukuun ottamatta karkeaa karvaa.

Jalostuksen aloitti Vasas József in Hejőcsaba, Csabai-kennelin omistaja. Pian hänen jalostustyöhönsä liittyi myös Gresznárik László (de Selle -kennel), jolla oli vankka kokemus karkeakarvaisen saksanseisojan jalostuksesta, missä oikeantyyppinen karkea karva oli saavutettu käyttämällä jalostuksessa lyhytkarvaista saksanseisojaa.

He astuttivat kaksi lyhytkarvaista unkarinvizslanarttua (Zsuzsi ja Csibi), jotka olivat erittäin hyväsuokuisia koiria ja joiden metsästysominaisuudet olivat hyvät, täysin ruskealla karkeakarvaisella saksanseisojauroksella (Astor von Potattal). Näiden narttujen jälkeläisistä valittiin sopivimmat, ja niiden yhdistelmästä syntyi ensimmäinen karkeakarvainen unkarinvizsla, Dia de Selle. Dian runko oli kuin unkarinvizslan, mutta pää oli kuin saksanseisojan, Dian karva ei ollut tarpeeksi karkeaa eikä paksua, mutta kuitenkin koira oli lupaava alku rodun luomiselle.

1943 Vasas József pyysi apua Unkarinvizslajärjestöltä karkeakarvaisen rodun luomisessa. Toiset olivat puolesta ja toiset vastaan, mutta lopulta järjestö hyväksyi pyynnön. Ehtona oli, että karkeakarvaisia yksilöitä esitettäisiin näyttelyissä sekä kokeissa niin paljon kuin mahdollista. Rodulle kirjoitettiin myös epävirallinen rotumääritelmä. Näiden dokumenttien tarkastelun jälkeen voitiin asettaa lopullinen määritelmä ja hyväksyntä uudelle rodulle.

Jalostuksen päämäärä oli asetettu seuraavanlaiseksi: kk-vizslan tulisi säilyttää kaikki lyhytkarvaisen unkarinvizslan sisäiset ja ulkoiset ominaisuudet, alkuperäinen väri ja karvan tulee olla kova ja karkea.

Kolmen sukupolven jalostuksen tuloksena oli koiria, joilla oli samat ominaisuudet kuin lyhytkarvaisella mutta karkea karva. Saksanseisojaesi-isien perintönä niillä oli vankempi luusto ja pidempi, paksumpi karva.

Alkuvaikeuksien jälkeen karkeakarvaisia unkarinvizsloja rekisteröitiin yhä enemmän ja enemmän. Vuonna 1944 oli rekisteröity jo 60 karkeakarvaista unkarinvizslaa. Ne elivät ja työskentelivät pääasiassa Pohjois-Unkarissa Csallóköz- ja Felvidék-alueilla. Menestyksellinen jalostustyö lisäsi kiinnostusta ulkomailla: Itävallassa Harasha-kennel ja Povazia-kennel olivat pioneereja. Eräiden lähteiden mukaan näissä kenneleissä olisi käytetty jalostuksessa myös irlanninsetteriä.

2. maailmansota aiheutti paljon harmia myös koiranjalostukselle. Csabai-kennel joutui valtion omistukseen mutta Vasas József pysyi kennelin johdossa. Noina aikoina hän jopa onnistui viemään jalostusta eteenpäin, lähemmäksi täydellisyyttä.

Muita kenneleitä on myös syytä mainita: Kőkény Gáborin Botond-kennel, Mészáros Sándorin Oroska-kennel ja vielä nykyäänkin toimivia kenneleitä ulkomailla: Povazia, de Selle ja Haraska. Viimein karkeakarvainen unkarinvizsla hyväksyttiin FCI roduksi vuonna 1966 itsenäisenä unkarilaisena rotuna ja rekisteröitiin rotunumerolle 239.

Valitettavasti karkeakarvaisten unkarinvizslojen määrä on paljon pienempi kuin lyhytkarvaisten. Valtaosa koirista on Unkarissa käytössä metsästäjillä, joita ei jalostus kiinnosta. Siksi moni koira on rekisteröimätön. Lyhytkarvaisia vizsloja syntyy Unkarissa noin 1000 vuodessa, keskimääräinen luku karkeakarvaiselle on 30 pentuetta eli 140–150 koira.

Virallinen risteytys karvamuunnosten välillä tehtiin viimeksi 2 vuotta sitten, mutta lopputulos ei ollut hyvä. Risteytyksiin ei kannusteta, mutta karkeakarvaisten unkarinvizslojen pentueihin syntyy lyhytkarvaisia koiria. Jos tällainen koira on ominaisuuksiltaan karvaa lukuun ottamatta hyvä, sillä voidaan teettää yksi pentue. Jos pentue on hyvä ja lyhytkarvaisia ei synny montaa seuraavaan sukupolveen, nartulle voidaan antaa lupa myös toiseen pentueeseen. Lyhytkarvaisten narttujen jälkeläisillä on joissain tapauksissa koko pentueella ollut hyvä karkea karva

3. ROTUJÄRJESTÖN ORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

Karkeakarvainen unkarinvizsla kuuluu mannermaisten seisotarotujen yhteisen rotujärjestön, Saksanseisotakerho r.y:n alaisuuteen. Saksanseisotakerho on perustettu vuonna 1943, jolloin yhdistyksen jäseniksi ilmoittautui 27 saksanseisotajien harrastajaa. Tällä hetkellä Suomen Kennelliittoon kuuluvassa rotujärjestössä on noin 2400 jäsentä. Aluksi rotujärjestön edustamat koirat olivat vain lyhyt- ja karkeakarvaisia saksanseisotajia, mutta nyt valikoimaan kuuluu jo 17 erilaista mannermaista seisotarotua tai rotumuunnosta (lähde: SKL tiedonanto), joihin rekisteröidään vuosittain 600–800 uutta pentua.

Saksanseisotakerhon tarkoitus on ylläpitää ja kehittää mannermaisia seisovia lintukoiria metsästyksen monitoimikoirina sekä edistää kanakoiraharrastusta Suomessa. Tähän kerho pyrkii järjestämällä roduilleen näyttelyitä, katselmuksia sekä kanakoirien erikoiskokeita (KAER) ja kilpailuja, julkaisemalla opaskirjoja ja neljästi vuodessa ilmestyvää Saksanseisotaja-lehteä sekä näyttely- ja koetulokset sisältävää vuosikirjaa. Kerho myös vaalii ja ohjaa edustamiensa rotujen rodunjalostusta sekä pyrkii kaikin keinoin torjumaan koirien terveydentilaa mahdollisesti horjuttavia perinnöllisiä vikoja ja muita eläinsairauksia sekä tiedottamaan niistä jäsenilleen.

Saksanseisotakerhon hallituksessa on 7 jäsentä ja sihteeri. Lisäksi kerhon toimintaa ohjaavat toimikunnat: jalostustoimikunta, ulkomuototoimikunta, koetoimikunta ja tietojenkäsittelytoimikunta. Kerhon toimihenkilöihin kuuluvat myös päätoimittaja, jäsenihteeri, myyntisihteeri, vuosikirjan päätoimittaja ja kotisivujen vastuhenkilö. Saksanseisotakerhon jalostustoimikunnassa on 9 jäsentä. Jalostusneuvot valitsee Saksanseisotakerhon vuosikokous. Valtarotujen, lyhytkarvaisen ja karkeakarvaisen saksanseisotajan jalostusneuvonta työllistää suurimman osan toimikunnan jäsenistä: lk-saksanseisotajan jalostusneuvonnasta vastaa 3 henkilöä ja kk-saksanseisotajan jalostusneuvonnasta 3 henkilöä. Bretonien jalostusneuvonnasta vastaa 1 henkilö, münsterinseisotajien sekä pitkäkarvaisen saksanseisotajan jalostusneuvonnasta vastaa 1 henkilö ja muiden jäljelle jäävien rotujen jalostusneuvonnasta vastaa 1 henkilö. Pienempien, mutta Suomeen jo vakiintuneiden rotujen (pitkäkarvainen saksanseisotaja, unkarinvizslat, korthalsingriffoni, bracco italiano, spinone, weimarinseisotaja ja stabyhoun) pentuvälityksestä ja rotutietouden jakamisesta vastaa jalostustoimikunnan kullekin rodulle valitsema pentuvälittäjä.

Saksanseisotakerhon jalostustoimikunta määrittelee jalostuksen tavoitteet ja seuraa rotujemme tilaa. Toimikunta ohjaa jalostuksen suunnittelua antamalla lausuntoja ja suosituksia jalostusyhdistelmistä sekä hoitaa pentuvälitystä. Toimikunta pitää yllä jalostusrekisteriä jalostukseen sopiviksi katsotuista koirista. Jalostustoimikunta on mukana järjestelemässä jokavuotista nuorten koirien ikäluokkakatselmusta Junkkaria, vuosikokouksen tai erikoisnäyttelyn yhteydessä järjestettäviä jalostusaiheisia luentopäiviä sekä vastaa joka toinen vuosi pidettävän jalostusuroskatselmuksen

järjestelyistä.

4. NYKYTILANNE

Jalostustyö on nykyisellään pienimuotoista. Vuosien 2000 ja 2009 välisenä aikana on rekisteröity vain kolme pentuetta, tuonteja on ollut yhdeksän. Kasvattajat pyrkivät säilyttämään rodun metsästäjien käsissä. Käyttöominaisuuksien jalostaminen vaikuttaa koirien luonteeseen. Karkeakarvainen unkarinvizsla (kkuv) on monipuolinen metsästyskoira, ja näiden ominaisuuksien säilyttämiseksi mahdollisimman monen yksilön käyttöominaisuuksien testaaminen on tärkeää. Näyttelyissä palkittavien yksilöiden suhteen pitäisi ulkomuodon ja rotutyypillisyyden lisäksi huomioida erityisesti myös se, että koirat ovat rakenteellisesti terveitä ja soveltuvia alkuperäiseen käyttötarkoitukseensa. Koirat eivät saa olla luonteeltaan arkoja tai epäluuloisia. Terveys ja käyttöominaisuudet ovat jalostuksessa tärkeitä.

4.1 Populaation koko ja rakenne

Ensimmäinen kkuv tuotiin Suomeen 1995 Unkarista. Suomessa rodun edustajia on rekisteröity vuosina 2000–2007 yhteensä 26. Tuonteja on 7 vuosina 2000–2007.

Taulukko 1. kk-unkarinvizslakanta eri maissa.

	Koiria	Metsästyskäytössä	Käyttökokeissa	Erityisiä terveysongelmia
Suomi	42	12	11	lonkat
Unkari	syntyy 150/vuosi	pääsääntöisesti metsästyskäytössä	hyvin vähän, metsästäjät eivät kiinnostuneita	lonkat
Hollanti	250	70	35	ei
Tanska	88	65	12	ei
Ruotsi	7	3	0	lonkat

Tiedot ovat arvioita ja perustuvat ko. maan kasvattajilta, rotujärjestöltä tai rotua harrastavilta yhdistyksiltä saatuihin tietoihin. Tietoihin on arvioitu viimeiset 4–5 vuotta.

Yllä oleva taulukko kuvaa kkuv määrää ja rodunomaisen käytön astetta eri maissa. Huomattavaa on koirien melko suuri käyttöprosentti metsästyksessä. Unkarissa on huomattava, että paljon koiria on nimenomaan vain metsästyskäytössä, eikä niitä rekisteröidä.

Tilanne Suomessa

Kennelliiton tietokannan mukaan Suomessa on 54 rekisteröityä karkeakarvaista unkarinvizslaa, arvioitu elävä kanta on noin 42. Pentueita on vuosina 1996–2009 ollut neljällä nartulla ja neljällä uroksella yhteensä viisi. Näistä kolme urosta ja kolme narttua on lonkkakuvattu, ja koirat olivat terveitä. Vuosina 1995–2009 on lonkkakuvattu vain yksitoista koira, joista kuusi tervettä ja 5 sairasta. Tilanne lonkkien suhteen on vuosien 2007–2009 kääntymässä positiivisempaan suuntaan ja kuvausmäärät ovat nousussa.

Tilanne Unkarissa

Unkarissa on huomattava, että paljon koiria on nimenomaan vain metsästyskäytössä, eikä niitä rekisteröidä. Pentuja syntyy vuodessa n. 200, ja osa niistä viedään ulkomaille. Unkarissa jalostukseen käytettävältä koiralta vaaditaan jalostustesti ja perusmetsästyskoe (sisältää peltotyöskentelyn, seisonta, ammunta, 50 m jäljestys, jäniksen nouto ja sorsan nouto vedestä ammuttaessa). Suurin

ongelma myös Unkarissa ovat huonot lonkkakuvaustulokset ja kuvattujen koirien vähäinen määrä. Lonkkakuvaus ei ole pakollinen, koirilla ei ole terveysongelmia metsästyskäytössä huonoista kuvaustuloksista huolimatta.

Tilanne Tanskassa

Tanskassa on syntynyt 100 pentua vuoden 2001 jälkeen

Taulukko 2. Rekisteröinnit Tanskassa

2005	2006	2007	2008
18	7	24	12

Lähde: Tanskan kennelliitto

Tilanne Ruotsissa

Ruotsin kennelliiton tietokannassa on ruotsalaisella rekisterinumerolla 7 karkeakarvaista unkarinvizslaa.

Tilanne Hollannissa

Hollannissa on n 250 rekisteröityä kk vizslaa, joista n 70 on metsästyskäytössä ja n 35%:lla on joku käyttötulos kokeista. Hollannissa ei ole ongelmia terveyden kanssa.

4.1.1 Populaation koko ja rakenne Suomessa

Kennelliiton tietokannan mukaan Suomessa on 54 rekisteröityä karkeakarvaista unkarinvizslaa, arvioitu elävä kanta on noin 42. Pentueita on vuosina 1996–2009 ollut neljällä nartulla ja neljällä uroksella yhteensä viisi. Pentueita syntyy Suomessa satunnaisesti, sillä monen muun pienrodun tavoin kysyntä metsästäjien piirissä on vähäistä. Koska kyseessä on kuitenkin metsästyskoirarotu, jalostukseen käytettävien koirien käyttöominaisuuksista ei ole syytä tinkiä.

Taulukko 3. Vuosiyhteenvedo

	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000
Pennut (kotimaiset)	8	0	0	0	13	0	0	0	0	8
Tuonnit	0	1	2	1	3	1	0	1	0	0
Rekisteröinnit yht.	8	2	0	0	16	1	0	1	0	8
Pentueet	1	0	0	0	1	0	0	0	0	1

Lähde: KoiraNet 19.11.2009

Pentueita on ollut vuosina 1999–2009 kolmella nartulla ja kolmella uroksella, joista kaikki tuonteja tai ulkomaisia koiria. Kennelliiton tietokannan mukaan yhdistelmien sukusiitosprosentti oli 0. Kaikkien tuontikoerien vanhemmilla ainakin toisella on käyttötulos, osalla koirista molemmilla vanhemmilta. Luonnemerkintöjä (arkuus, epäluuloisuus, vihaisuus näyttely- tai koekertomuksissa) löytyi 4 yhdistelmän jälkeläisistä, joista yhdellä huomattava määrä. (SSK:n vuosikirjat 1998–2003). 2 näistä yhdistelmistä ulkomaisia.

Eläinpopulaation eli kannan geneettistä rakennetta voidaan kuvata tehollisen populaatiokoon käsitteellä. Tehollinen populaatiokoko on sitä pienempi, mitä pienempää osaa rodun kannasta käytetään jalostukseen. Mitä pienempi tehollinen populaatiokoko, sitä nopeammin kannan geneettinen pohja pienenee ja sisäsiittoisuuden mukanaan tuomat riskit kasvavat. Tehollinen populaatio määrittää jalostuspohjan laajuuden ja sitä kautta sukusiitoskertoimen kasvunopeuden ja

alleelihävikin populaatiossa. Siitoskoirien sukupuolijakauma vaikuttaa tähän lukuun, jonka minimissään tulisi olla noin 200 jalostuskoiraa. Tehollisen koon ollessa alle 50 populaatio on erittäin haavoittuvassa tilassa. Jalostukseen käytettyjen koirien pieni määrä tarkoittaa, että tehollinen populaatio on vain 12,86. Tehollinen populaatio on laskettu kaavalla $4 \cdot N_m \cdot N_f / (N_m + N_f)$, jossa N_m on jalostusurosten ja N_f jalostusnarttujen lukumäärä ja aikavälinä on yksi sukupolvi, eli 4 vuotta (kaava olettaa koirille tasaiset jälkeläismäärät). Kaava kuvaa kuitenkin ideaalipopulaatiota, eikä sitä voida suoraan soveltaa pienelle kannalle, jossa jalostuskoiria on mahdollista tuoda kannan ulkopuolelta. On huomioitava, että kaava antaa yliarvioita tehollisesta populaatiokoosta, koska kaava ei huomioi mahdollista sukusiitosta. Suomessa kkuv-kannan sisäinen sukusiitosaste on matala, mutta koska rotu on maailmanlaajuisesti vähälukuinen, koko rodun kansainvälisen kannan sukusiitosasteen kasvu on odotettavissa.

4.2 Luonne ja käyttöominaisuudet

4.2.1 Luonne

Seisojan luonneominaisuuksien ensimmäinen ja tärkein lähtökohta on, ettei ole hyvää metsästyskoiraa ilman hyvää luonnetta. Tavoiteltavan luonteen profiili on rodunomaisen käyttötarkoituksen mukainen.

Luonneominaisuuksien kohdalla tavoitellaan rodunomaisten erityispiirteiden säilyttämistä. Tämä ei saa olla ristiriidassa KAER-kokeiden mukaiselle metsästykselle. Seisojan luonteen tulee olla sosiaalinen, koulutuskelpoinen, yhteistyöhaluinen ja yhteiskuntakelpoinen.

Karkeakarvaisen unkarinvizslan tulee olla luonteeltaan tasapainoinen, rauhallinen, luoksepäästävä, hyväntahtoinen ja helppo ohjata. Kkuv voi olla luonteeltaan pidättyvä, mutta liiallinen arkuus, ylikiihkeys, hermostuneisuus ja aiheeton aggressiivisuus ovat vakavia virheitä. Myös eriateinen paukkupelko on vakava virhe. Jalostuksen vastuuhenkilöt seuraavat kokeissa, testeissä ja näyttelyissä rodun esille tulleita ominaisuuksia ja käyttäytymistä tiedottaen niistä kasvattajia ja harrastajia.

Karkeakarvaisissa unkarinvizsloissa esiintyy jonkin verran arkuutta ja ylivilkkautta, jotka vaikuttavat koiran sopivuuteen alkuperäiseen käyttötarkoitukseensa. Arkuus on vähentynyt viime vuosien aikana, arvosteluista löytyy enää hyvin vähän merkintöjä arkuudesta vaikka näyttelykäynnit ovat nousseet.

Vaikka kkuv on luonteeltaan kiintyvä, helposti koulutettava, oppivainen ja itsevarma koira, se on erittäin puuhakas ja energinen, ja tarvitsee paljon toimintaa. Pelkäksi oleskelijaksi siitä ei ole. Suomen kannassa on joitakin luonteeltaan varautuneita yksilöitä.

4.2.2 Käyttöominaisuudet

Unkarinvizsla on monipuolinen metsästyskoira. Seisojan työskentely voidaan jakaa karkeasti kahteen osaan: työskentely ennen laukausta ja laukauksen jälkeen.

Pienriistaa metsästettäessä koiran tehtävä on löytää riista ja seisoa se. Jos riista karkaa, metsästäjän on päätettävä, onko riista ammuttavissa. Tällä välin koiran on odotettava rauhallisesti paikallaan. Jos riista ammutaan, koiran tulee kaikin keinoin pyrkiä noutamaan se. Tämä lasketaan laukauksen jälkeiseksi työskentelyksi. Jos ammuttu riista pysyy ampumaetäisyydellä, koiran on helppo löytää ja

noutaa se ilmavainun avulla. Jos riista jää haavakoksi, koira jäljestää sitä, kunnes saavuttaa riistan ja noutaa sen sitten ohjaajalleen. Riistan jäljitys maajäljen perusteella voi kestää useita satoja metrejä.

Toimivan vizslan kanssa metsästettäessä ammuttua riistaa ei jää maastoon. Suurempaa riistaa metsästettäessä koiran on odotettava rauhallisesti ja mahdollisuuksien mukaan liikkumatta ohjaajan käskyjen mukaan. Jos koira havaitsee riistan ennen ohjaajaa, se ilmentää riistan katsomalla kiinteästi riistan suuntaan. Kun riista on ammuttu, vizsla jäljittää sen verijäljen avulla. Vizslat työskentelevät usein hyvin myös vanhemmilla jäljillä.

Vesilinnustuksessa vizslan tehtävänä on löytää riista, noutaa se niin maasta kuin vedestä ja seurata tarvittaessa haavakon veteen jättämää jälkeä. Koiran tulee hakea kaislikot järjestelmällisesti, sillä peitteisessä maastossa haju ei kulkeudu yhtä kauas kuin avoimemmilla alueilla. Koira myös nostaa löytämänsä linnun ohjaajan ammuttavaksi.

Kaikenriistan koiran tehtäviin kuuluu kaikki metsästyksen liittyvä toiminta, kuten haavoittuneen riistan tukahduttaminen sekä pienpetojen noutaminen. Luonnollisesti koira pitää opettaa tähän.

Vizsla toimii myös haukkametsästyksessä apuna (ei sallittua Suomessa); koira seisoo ja nostaa käskystä linnun, minkä jälkeen haukka ohjaajineen hoitaa metsästyksen loppuun.

Koiralta vaaditaan seuraavia ominaisuuksia, jotta se toimisi hyvin monipuolisena metsästyskoirana: hyvä luonne, koulutettavuus, älykkyys, erinomainen hajuaisti ja sen käyttö, vahva seisontataipumus, hyvä nouto, hyvä ote riistasta noudossa, korkea riistainto, hyvä yhteydenpito ohjaajan, hyvät jäljestysominaisuudet, into vesityöskentelyyn, tasapainoinen ja itsevarma käytös.

4.2.3. Kanakoirien erikoiskokeet

Kanakoirien erikoiskokeet ovat metsästyskokeita, joiden tarkoituksena on saada tietoja koirien metsästysominaisuuksista kanakoirien jalostusta varten ja edistää koirien metsästyskäyttöä. Kokeissa kokeillaan koirien haku riistan löytämiseksi ja riistatyö maastossa olevalla villillä riistaeläimellä. Lisäksi kokeillaan koeluokista riippuen nouto, tiedotus, vesityö ja jälkityö. Lisäksi huomiota kiinnitetään koiran luonteeseen sekä toimintaan sen kohdatessa petoeläimiä.

Koeluokkia on kolme:

nuorten luokkaan saa osallistua koira, joka on täyttänyt 9 kk ja enintään 24 kk, eikä ole kilpaillut muissa luokissa

avoimeen luokkaan saa osallistua koira, joka ei ole oikeutettu osallistumaan voittajaluokkaan *voittajaluokkaan* osallistuu koira, joka on saanut 1. palkinnon avoimessa luokassa

Palkitsemisperusteet

Kaikissa luokissa käytetään laatuarvostelua ja annetaan niin monta ensimmäistä, toista ja kolmatta palkintoa kuin koirien saamat pistemäärät edellyttävät.

Palkintosijojen vähimmäispistemäärät kaikissa luokissa ovat samat:

- ensimmäinen palkinto, vähintään 80 pistettä, maksimipisteet 100 pistettä.
- toinen palkinto, vähintään 60 pistettä, voittajaluokassa 70 pistettä.
- kolmas palkinto, vähintään 40 pistettä, voittajaluokassa 60 pistettä.

Tullakseen palkituksi nuorten luokassa koiran on saatava hyväksytyt arvosana hausta ja riistatyöstä. Tullakseen palkituksi avoimen luokan ensimmäisellä palkinnolla koiran on saatava hyväksytyt arvosana jokaisesta osasuorituksesta.

Tullakseen palkituksi voittajaluokassa koiran on saatava hyväksyty arvosana jokaisesta osasuorituksista. Lisäksi ensimmäisen palkintosijan edellytyksenä on riistatyön arvosanan oltava vähintään 2.

Koirien arvostelu

Eri rotuihin kuuluvat koirat arvostellaan samojen perusteiden mukaan ottaen huomioon rotukohtaiset eroavat ominaisuudet (esim. spinone ja bracco italiano saavat hakea muista poiketen ravaamalla).

Nuortenluokassa kiinnitetään eniten huomiota koiran synnynnäisistä taipumuksista johtuvaan suori-tuskykyyn.

Koirien arvostelussa huomioidaan: haku, riistatyö, nouto, vesityö, jälkityö, tiedottaminen ja petoeläin-työskentely.

Koirakohtaisessa pöytäkirjassa tuomari arvioi **hausta**: juoksuvauhdin, päänasennon, tuulenkäytön, maastonpeittävyuden, laajuuden, hakukuvion, yhteistyön, puurtamisen ja metsästyshalun.

Riistatyö tapahtumasta arvioidaan:

seisontaherkkyyden, seisonnan kiinteys, seisonnan kesto, eteneminen, paikallistaminen ja käyttäytyminen riistan karkottuessa.

Noutosuorituksessa arvioidaan:

noutohalukkuus, kantaminen, pureskelu, luovutus ja käyttäytyminen riistan pudotessa.

Tiedotusta arvioitaessa kiinnitetään huomiota:

seisonnasta irtoamiseen, irtoamisaika huomioidaan, ilmentäminen ja yhteydenpito palatessa linnulle.

Lisäksi kirjataan riistakosketukset, seisontojen ja niistä saatujen riistatöiden lukumäärä, tuloksettomat seisonnat, törmäykset, väliinjätöt ja karkotukset.

Merkitään myös ylös, onko riistaa pudotettu ja onko riistana ollut peltokanalintuja/metsäkanalintuja. Lisäksi kirjataan, jos koiran **luonteessa** on huomauttamista esim. se on vihainen muille koirille tai ihmisille, hätyyttää kotieläimiä tai poroja tai on paukkuarka.

Koirien koetulokset tallennetaan Saksanseisojakerhon tietokantaan, josta jalostusneuvojat saavat tärkeää tietoa koirien käyttöominaisuuksista jalostusta varten. Suomalaisen kkuv:jen käyttöominaisuuksista on valitettavan vähän tietoa, sillä vain noin 20 % prosenttia on osallistunut KAER-kokeeseen vuosina 1990–2009. Kokeessa on palkittu 4 urosta. Suomalaisia koiria on myös käynyt Unkarissa kokeissa ja 2 urosta ovat läpäisseet paikallisen metsästykskoirilta vaadittavan taipumuskokeen (VAV) sekä yksi uros taipumuskokeen mikä vaaditaan kaikilta paikallisilta jalostuskoirilta (BHT – AV)

Vuositalasto 2001 – 2009

Vuosi	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Startteja	4	1	1	0	0	4	0	1	9
Koiria	1	1	1	0	0	4	0	1	3
Palkittuja	1	1	0	0	0	1	0	0	2
Palkitsemis %	25	100	0	0	0	25	0	0	56
Näyttelykäynnit	8	12	5	2	3	34	21	26	7

Koiria	2	2	2	1	2	8	8	9	2
--------	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Koiranet 19.11.2009

4.2.4 Vizslojen arvostelu kokeissa Unkarissa

Vizslojen käyttö alkuperäiseen käyttötarkoitukseen vähenee Unkarissa koko ajan, ja tämän hetkinen arvio on, että noin 80 prosenttia koko kannasta on käytössä metsästyskoirina.

Suoritukset pisteytetään asteikolla 0–4, ja pisteet kerrotaan kertoimella 1–6, joka kuvaa osa-alueen vaikeutta ja merkitystä jalostuksen kannalta. Korkein kerroin on osa-alueilla, joissa arvioidaan merkittäviä periytyviä metsästysominaisuuksia kuten seisontaa, koiran kykyä löytää riistaa ja hakua.

Ensimmäiseen palkintoon koiran on saatava vähintään 90 prosenttia kokonaispisteistä, toiseen palkintoon 75 prosenttia ja kolmanteen palkintoon 50 prosenttia ja yksi piste. Palkitsemiseen vaaditaan, että kaikki osa-alueet on hyväksytysti suoritettu.

Jokaisessa osa-alueessa on määritelty vähimmäispistemäärä tiettyyn palkintosijaan. Esimerkiksi koiran täytyy saada seisonnasta vähintään 3 pistettä yltääkseen ensimmäiseen palkintoon ja vähintään 2 pistettä yltääkseen toiseen tai kolmanteen palkintoon. Jos koira saa vain yhden pisteen, sitä ei tulisi palkita, olipa sen kokonaispistemäärä kuinka korkea tahansa. Jos koira ei saa yhtään pistettä, se tulee sulkea kilpailusta. Pisteytys perustuu siihen, että jos koiran ominaisuudet jollain vahvasti periytyvällä osa-alueella ovat heikot, sitä ei tulisi luokitella jalostukseen suositeltavaksi yksilöksi. Toinen syy on, että koe suosii tasaisia koiria: nykypäivän metsästyksessä ei ole mahdollista pitää erilaista koira metsästyksen eri osa-alueisiin, vaan vizslan tulisi suoriutua niistä kaikista.

Enimmäispistemäärä unkarinvizslan käyttökokeessa [haku, seisonta, nouto. Vastaa kutakuinkin KAER-koetta.] 380 + (16 lisäpistettä).

1. palkinto: 342–

2. palkinto: 285–341

3. palkinto: 191–284

(Ylimääräisistä suorituksista annetut lisäpisteet eivät vaikuta palkintoon vaan ainoastaan koirien paremmuusjärjestykseen. Puolikkaat pisteet pyöristetään ylöspäin)

Taipumuskoje unkarinvizsloille 'Alapvizsga'

(BHT -'AV')

I. Yleistä

1. Kokeisiin voivat osallistua yli 12 kuukautta vanhat koirat, joilla on näyttelypalkinto. Vaikka kokeessa ei ole yläikärajaa, on suositeltavaa, että koirat testataan, ennen kuin niiden luontaisia ominaisuuksia on muokattu suuremmalti koulutuksella (12–18 kuukauden ikä on ihanteellinen).

2. Alue ja riista:

- alueella on oltava piilopaikkoja riistalle, mutta koiran täytyy myös pystyä liikkumaan vapaasti.
- linnut: fasaani, pyy tai kurppa, vastateurastettuja lintuja noutoa varten
- jänis, kani tai turkisdummy
- vesityökoe: avoin vesistö, jossa lievästi viettävä ranta. Koiran tulee uida vähintään 5–6 metriä.

3. Pisteytys: Suoritukset pisteytetään asteikolla 0–4 ja pisteet kerrotaan kertoimella 1–6, joka kuvaa osa-alueen vaikeutta ja merkitystä jalostuksen kannalta. Korkein kerroin on osa-alueilla, joissa arvioidaan merkittäviä periytyviä metsästysominaisuuksia kuten seisontaa, linnun löytökykyä ja hakua. Palkintosija määräytyy kokonaispisteiden perusteella. Jos koira saa jostain osa-alueesta nolla pistettä, sitä ei palkita.

Enimmäispistemäärä: 100. Koe on ”hyväksyty”, jos koira saa pisteitä 61–80 (unkariksi: 'megfelelt'). Koe on ”erinomainen suoritus”, jos koira saa yli 81 pistettä (unkariksi: 'kiválóan megfelelt').

II. Osa-alueet:

1. Haku

Jos alueella on vähän riistaa, sinne piilotetaan kasvatettuja lintuja häkeissä (vähintään 15 minuuttia ennen kokeen alkua). Häkit peitetään kasveilla siten, että koira voi kuitenkin haistaa linnut. Jokaisella koiralla tulisi olla useita mahdollisuuksia linnulle. Tuomarin ei tule pitää virheenä sitä, että koira alkaa hakea ja seisoo riistaa vasta löydettyään ensimmäisen linnun.

1.1. Hajuaisti (kerroin: 4):

Arvioidaan koiran työskentelyä koko kokeen ajan. Huomioidaan miten ja miltä etäisyydeltä koira merkkää riistan, makuut ja jäljet sekä se, käyttääkö koira pääsääntöisesti maajälkeä vai hyödyntääkö se myös tuulta (pään asento).

1.2. Haku (3):

Koska kyseessä on taipumuskoe, valmista kuviohakua ei edellytetä. Arvioidaan koiran työskentely- ja riistainto, päänasento ja oma-aloitteisuus. Arvioinnissa painotetaan koiran toimintaa ensimmäisen riistakosketuksen tai makuun löytymisen jälkeen. Koiran tulisi työskennellä itsenäisesti ilman jatkuvaa ohjausta, ja sen tulisi uskaltaa loitota ohjaajasta. Työskentelystä tulisi heijastua taipumus kuviointiin. Positiivista on koiran taipumus tarkistaa jäljet loppuun asti, vaikka tämä johtaisikin epäsäännölliseen hakukuvioon ja hakemattomiin alueisiin. Koiran liikkumisen tulee olla kevyttä, tasapainoista ja harmonista.

1.3. Riistan merkkäus ja seisonta (4):

Vakaa seisonta ei ole ehdoton vaatimus. Parhaan tuloksen saadakseen koiran tulee ilmaista riista selkeästi ja seistä riistaa hajulta edes muutaman sekunnin ajan.

1.4. Kestävyys, nopeus (1):

Viszlan tulee hakea laukalla tai ainakin nopealla ravilla. Riistainnon pitäisi kestää koko kokeen ajan. Virheeksi ei lasketa, jos koira pysähtyy makuille tai jäljille haistelemaan, eikä jatka hakua ilman ohjaajan kehotusta, tai jos koira alkaa hakea määrätietoisesti vasta ensimmäisen riistakosketuksen jälkeen (koiran on kuitenkin osoitettava innokkuutta ja oma-aloitteisuutta jo ennen riistan löytämistä).

2. Nouto (aika: 3 minuuttia kullekin riistaeläimelle)

Koiran tulee noutaa lintu tai turkiseläin itsenäisesti ilman ohjaajan apua. Ei riitä, että koira ottaa riistan ohjaajan kädestä. Paras suoritus on, jos koira noutaa heitetyn riistan oma-aloitteisesti ja avustamatta.

Riista: vasta tapettu turkiseläin tai lintu. (Koirille tulee antaa mahdollisuus tutustua riistaan ja noutaa se ennen kokeen alkua.) Ohjaaja voi auttaa koiraan haluamallaan tavalla, esimerkiksi leikkimällä ja innostamalla sitä riistalla, mutta tämä huomioidaan lopullisen noutosuorituksen arvostelussa. Noutoa voi yrittää useita kertoja aikarajan puitteissa. Jos koira ei suostu ottamaan jotain riistaeläintä suuhunsa, se voi saada ainoastaan yhden pisteen.

2.1. Riistainto (3):

Koiran täytyy osoittaa jatkuvaa kiinnostusta riistalle. Vizsla voi saada vain yhden pisteen, jos se kääntyy pois riistasta haisteltuaan sitä lyhyesti tai jos se ottaa riistan suuhun ja kantaa sitä vähintään kolme metriä ohjaajan jatkuvasti kannustamana. Parhaassa tapauksessa koira osoittaa kiinnostusta jo riistaeläimen nähdessään ja noutaa innokkaasti heitetyn riistaeläimen lyhyen ”tutustumisajan” jälkeen. Koiran tulee kantaa riistaa tasapainoisesti ja hyvällä otteella.

2.2. Kantaminen ja nouto (2)

Parhaaseen pistemäärään koiran tulee kantaa riistaa tasapainoisesti, innokkaasti ja hyvällä otteella. Otteen korjaaminen ei ole virhe. Noutoetäisyys on vähintään kolme metriä.

2.3. Jäljestystaipumus (1):

Noin 30 metriä pitkä jälki tehdään noudon jälkeen. Lähtöpaikkaan hierotaan jäljestettävän eläimen hajua ja jätetään sulkia. Koira ei saa nähdä jäljen vetämistä. Maasto täytyy valita siten, että se on nuorelle koiralle sopiva. Maasto ja tuulensuunta on huomioitava. Ohjaaja osoittaa lähtöpaikan, minkä jälkeen koiran on työskenneltävä itsenäisesti. Ohjaaja voi seurata koira, joka voi olla joko kytkettynä tai vapaana. Jälkitarkkuutta ei vaadita, vaan arvioidaan koiran taipumus jäljestykseen, into ja määrätietoisuus.

3. Vesityö

Aikaraja: 5 minuuttia.

Koira noutaa vedestä ohjaajan valitseman noutoesineen tai riistan. Lyhyen lämmittelyn jälkeen (1 min) ohjaaja heittää noutoesineen veteen niin, että koiran on uitava useita metrejä noutaakseen sen. Koira voi lähteä noutoon välittömästi. Luovutusta ei vaadita, vaan riittää, jos koira tuo noutoesineen rannalle. Ohjaaja heittää noutoesineen välittömästi uudelleen veteen. Kun koira on toistamiseen vedessä, ammutaan ilmaan noin viidentoista metrin etäisyydeltä koirasta. Koiran tulee jatkaa noutoa. Ohjaaja voi kannustaa tai käskä koiraa tai heitellä veteen jotain (esim. pikkukiviä) noutoesineen lähelle.

Jos koira nousee vedestä laukauksen jälkeen noutamatta, ohjaaja voi lähettää sen uudestaan tai heittää toisen noutoesineen. On tärkeää, että koira menee uudestaan veteen. Jos koira ei suostu menemään laukauksen jälkeen veteen, se saa nolla pistettä ja merkinnän paukkuarkuudesta (4.1).

3.1 Veteenmenohalu (3)

Koiran veteenmenohalu ja vesityönto on huomioitava (veteen hyppäämistä ei lasketa eduksi). Uintityyliä ei arvioida.

4. Luonne

4.1. Paukkuarkuus (1)

Paukkuarkuus testataan maastokokeen ja vesityön aikana. Parhaassa tapauksessa maastossa hakeva koira laukauksen kuultuaan jatkaa työskentelyä hetken mietinnän jälkeen yhtä innokkaasti kuin ennen laukausta. Vesityössä koiran tulisi jatkaa noutoa laukauksen jälkeenkin. Vesityössä käskytystä tai ohjaavaa esim. pikkukivien heittäilyä ei lasketa virheeksi. Jos koira palaa maastossa ohjaajan luokse laukauksen kuultuaan ja jatkaa työtä haluttomasti ohjaajan kannustuksesta huolimatta, se voi saada vain yhden pisteen. Jos koira karkaa tai kieltäytyy jatkamasta hakua, se kirjataan paukkuaraksi, ja sen koe keskeytetään.

4.2. Työskentelyinto, temperamentti (3)

Työskentelyintoa ja temperamenttia arvioidaan koko kokeen ajan. Seuraavat kohdat on huomioitava:

- * Koiran käytös tuomaria ja vieraita ihmisiä kohtaan.
- * Koiran käytös vieraita koiria kohtaan (perusteeton aggressiivisuus on vakava virhe)
- * Koiran ja ohjaajan yhteistyö, ohjattavuus ja koulutettavuus.

Koiran tulee osoittaa työskentely- ja riistaintoa. Nuoren koiran ollessa kyseessä ylivilkas, jopa vaikeasti hallittava luonne on pienempi virhe kuin ujo, arka, välinpitämätön tai aggressiivinen käytös.

4.3 Terveys

4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet

Lonkkakuvauksen raja-arvo C 1.1.2008 alkaen. Aikaisemmin PEVISA:ssa ollut vain

lonkkakuvauspakko ilman raja-arvoa.

Taudin kuvaus

Lonkkanivelen kasvuhäiriö eli ”lonkkavika”, (engl. hip dysplasia, HD) on koirien yleisin luuston/nivelten kasvuhäiriö. Se voidaan määritellä perinnölliseksi lonkkanivelen löysyydeksi. Lonkat ovat syntymähetkellä makroskooppisesti normaalit, mutta muutokset alkavat jo pennun ensimmäisten elinviikkojen aikana. Löysyys johtaa reisiluun pään ja lonkkamaljan riittämättömään kontaktiin. Alueelle kohdistuu epänormaalin suuri paine, joka on sitä suurempi mitä pienempi kontaktialue on. Tämä voi johtaa mikromurtumiin ja lonkkamaljan mataloitumiseen. Noin vuoden iässä lantion luutumisen on täydellistä ja lonkkaniveletkin stabiloituvat. Yleensä kipukin helpottaa tässä iässä.

Lonkkanivelen kasvuhäiriö johtaa yleensä nivelrikkoon. Nivelrikon kehittymisen aikatauluun ja tyyppiin vaikuttavat rotukohtaiset ja yksilölliset erot. Lonkkanivelen kasvuhäiriön perimmäistä syytä ei tiedetä, mutta se periytyy tämänhetkisen tutkimustiedon perusteella kvantitatiivisesti eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Näistä osa on ns. suurivaikutteisia geenejä (engl. major gene). Periytymisaste vaihtelee eri tutkimuksissa välillä 0.1–0.6. Ympäristöllä on vaikutusta kasvuhäiriön ilmiäsuun. Useissa tutkimuksissa on todettu runsaan ravinnonsaannin olevan yhteydessä lonkkavikaan. Ruokinta ei aiheuta dysplasiaa, mutta se tuo vian esiin geneettisesti alttiilla koirilla. Tämä pätee myös toisin päin, optimaalisella ruokinnalla lonkkanivelen kasvuhäiriö ei tule näkyviin tai on lievempää. Myös liian raju liikunta kasvuaikana voi pahentaa muutoksia.

Lonkkanivelen kasvuhäiriötä tavataan lähes kaikilla roduilla, mutta yleisintä se on suurilla ja jättiroduilla. Oireet voidaan huomata pentuna 3-12 kuukauden iässä, jolloin kipu johtuu löysyyden aiheuttamasta nivelkapselin tulehduksesta tai luukalvon hermojen jännityksestä ja repeämisestä. Oireet voivat vähentyä selvästi tai loppua kokonaan jopa useiksi vuosiksi, kun nivelen ympärille muodostuva sidekudos vähentää nivelen löysyyttä. Toinen oireilevien koirien ryhmä on aikuiset koirat, joiden oireiden syynä on nivelrikko. Nuorilla koirilla oireina voivat olla takajalkojen ontuminen, ”pupuhyppely”, ylösnousuvaikkeudet levon jälkeen, liikkumishaluttomuus ja nakshteleva ääni kävellessä. Oireet voivat alkaa äkillisesti ja omistaja voi liittää ne johonkin tapaturmaan. Vanhemmilla nivelrikkoisilla koirilla oireet voivat olla epämääräisiä. Oireilu laitetaan usein vanhenemisen piikkiin. Tyypillisiä oireita ovat takajalkojen ontuminen ja jäykkyys liikkeessä. Lonkkavikainen koira yrittää viedä painoa pois takaosalta, mikä ilmenee kävellessä selkälänjan aaltoiluna ja lantion kiertymisenä. Tämä johtaa myös takaosan lihaskatoon ja etupään lihasten voimistumiseen.

Lievä dysplasia voi olla käyttökoirallakin lähes oireeton. Jos niveleen kehittyi dysplasian seurauksena nivelrikkoa eli degeneratiivisen nivelsairauden merkkejä, voi koiralla olla merkittäviä kipuja, varsinkin rasituksen jälkeen. Suomen Kennelliiton arviointiasteikolla virallisten lonkkakuvien (rtg) arvioinnissa aste A on täysin terve, B tarkoittaa lievää löysyyttä, mutta on kuitenkin vielä terveeksi luokiteltavissa, C-asteessa on lieviä muutoksia lonkkanivelissä, mutta tämä ei yleensä rajoita metsästyskäyttöä, ellei johda nivelrikon kehittymiseen. D- ja E-asteessa nähdään yleensä nivelrikkomuutoksia röntgenkuvassa.

Lonkkanivelen kasvuhäiriön ja siitä johtuvan nivelrikon hoidossa on ruokinnalla keskeinen merkitys. Ylipaino pahentaa oireita ja pelkkä painon pudotus voi helpottaa koiran oloa. Tulehduskipulääkkeitä ja pistoksena tai suun kautta annettavia nivelnesteiden ja nivelruston koostumusta parantavia aineita käytetään yleisesti. Sopiva liikunta pitää lihaksiston kunnossa ja nivelet liikkuvina. Kirurgisia hoitoja on myös olemassa.

Lonkkavian vastustamishjelma perustuu useimmilla roduilla röntgenkuvissa sairaksi todettujen yksilöiden karsimiseen jalostuksesta. Lonkkanivelen kasvuhäiriön periytyvyys on kohtuullinen. Ilmiasuunkin perustuvan jalostusvalinnan pitäisi johtaa tuloksiin, jos valinta on systemaattista. Jalostusarvoindeksien (BLUP-indeksit) avulla valinta on tehokkaampaa. Indeksissä otetaan huomioon koiran kaikkien tutkittujen sukulaisten taso ja poistetaan röntgentuloksiin vaikuttavien ympäristökäijöiden vaikutusta. Jalostusindeksejä lasketaan jo useille roduille sekä lonkka- että kyynärnivelistä. Indeksien laskemisen edellytyksenä on riittävä määrä kuvattuja koiria.

4.3.1.1 Rodun HD-tilanne Suomessa

Tilanne lonkkanivelen kehityshäiriön suhteen on kohtalainen. Jotta tautia voitaisiin seurata tuloksellisemmin ja ongelmaan puuttua ajoissa, tarvitaan enemmän tutkimuksia. Tärkeäksi tavoitteeksi voidaankin asettaa, että yhä suurempi joukko rekisteröidyistä koirista lonkkakuvattaisiin.

Taulukko 5. Suomen lonkkakuvaustilasto 2000–2007

Vuosi	Syntyneitä	A	B	C	D	E	Yhteensä
2000	0	0	0	0	0	0	0
2001	0	0	0	0	0	0	0
2002	1	1	0	0	0	0	1
2003	0	0	0	0	0	0	0
2004	2	0	0	0	0	0	0
2005	15	0	0	0	2	0	2
2006	0	0	0	0	0	0	0
2007	0	0	0	0	2	0	0
Yhteensä	18	1	0	0	4	0	5

Lähde: Kennelliiton KoiraNet 17.1.2008

4.3.1.2 Rodun HD –tilanne ulkomailla

Unkari

Unkarissa terveystilastointia ei ole tehty, sillä omistajia on vaikea saada tutkituttamaan koiransa. Lonkkakuvaustulokset arvioidaan useassa erillisessä valtuutetussa keskuksessa, ja näin ollen tietoa ei löydy yhteenvedona yhdestä paikasta. Ainoastaan hyvät lonkkakuvaustulokset ovat julkisia. Lonkkavikaa on, mutta tilanne paranee koko ajan. Lonkkia on kuitenkin kuvattu vasta lyhyen aikaa, joten ikäviä yllätyksiä tulee vielä.

Unkarin itsenäisen lonkkaniveldysplasiakomitean (Független Diszplázia Bizottság FDB) tilastoissa lonkkien puolesta jalostusrekisterissä on 21 karkeakarvaista unkarinvizslaa siten, että

N (noin A) = 4

M (noin B) = 2

E (noin C) = 15

(www.fdb.hu 28.7.2006 tilanne, ko. seuranta on lopetettu elokuussa 2008 eikä 2006 jälkeen uusia merkintöjä kk vizsloista)

Karkeakarvaisten unkarinvizslojen kokonaismäärä tai lonkkakuvattujen koirien kokonaismäärä ei ole tiedossa, sillä listalle merkitään vain N, M ja E tulokset. Tri Piroška Levain mukaan koirien omistajat eivät ylipäättään lähetä sairaslonkkaisten koirien kuvia eteenpäin, vaan pitävät tiedon itsellään. Tämän

tiedon valossa tilaston E (FCI C)-lonkkaisten koirien määrä antaa viitteitä siitä, että lonkkanivelen dysplasia ei liene harvinaisuus Unkarissakaan. Unkarissa ei geenipohjan vuoksi ole haluttu karsia C-lonkkaisia koiria jalostuksesta, vaan niitä voidaan käyttää tervelonkkaisten koirien kanssa. (Tri Piroska Levai, FDB, johtaja. Kirjallinen tiedonanto 17.6.2006)

Tanska

Tanskan Kennelliiton tietokannassa lonkkakuvattuja karkeakarvaisia unkarinvizsloja oli yhteensä 50, joista yksi sairaslonkkainen (D). Kaikki koirat eivät välttämättä ole tanskalaisia, sillä rekisterissä näkyy osittain muissa maissa rekisteröityjä koiria. (17.1.2008 tilanne)

Karkeakarvaisista unkarinvizsloista ei ole erillisiä lonkkakuvaustilastoja, vuosittain kuvataan alle 5 kk-unkarinvizsloa. Erityistä ongelmaa lonkkanivelen dysplasian osalta Tanskassa ei ole. Pentujen rekisteröinnin ehtona on vanhempien lonkkakuvauslausunto raja-arvolla C, kuvausikä vähintään 12 kk.

Ruotsi

Ruotsin kennelliiton tietokannassa on ruotsalaisella rekisterinumerolla seitsemän karkeakarvaista unkarinvizsloa, joista yksi on kuvattu tuloksella A, yksi B sekä yksi on lonkkakuvattu tuloksella E ja kaksi tuloksella D. (19.11.2009 tilanne) Muutos aiempaan on positiivinen, vuonna 2008 Ruotsissa lonkkatulokset olivat D ja E.

Hollanti

Hollannissa Suomeen tuotujen koirien kasvattajan mukaan ei ole ongelmaa lonkkien kanssa. Suomeen on tuotu 2 koiraa Hollannista, vuosina 2002 ja 2005, 2002 tuodulla nartulla lonkat A/A, kyseinen narttu astutettiin Hollannissa A/A lonkkaisella unkarintuonti uroksella. Tällä hetkellä kuvatuilla jälkeläisillä 4 kpl tulokset D/D, C/C, D/C ja D/C. Vuonna 2005 tuodulla uroksella lonkat ovat C/D.

4.3.2 Muut Suomessa todetut sairaudet

Allergia: Allergiaa on tavattu (testattu) yhdellä koiralla Suomen kannasta, kyseessä on tuontikoira.

Hormonaaliset häiriöt: Yliseksuaalisuutta on tavattu uroksilla. Nartuilla on ilmennyt pitkiä juoksuvälejä, myöhäisellä iällä alkavia juoksua (jopa 2v)

Kivesvikaa sekä häntämutkia on esiintynyt kahdessa Suomessa syntyneessä pentueessa, ja yhdeltä tuontikoiralta on jouduttu amputoimaan häntää kuolion takia. Kahdessa viimeisessä pentueessa synt. 2005 ja 2009 ko. vikoja ei ole esiintynyt.

4.3.2 Muut ulkomailla todetut sairaudet

Ulkomailla ei ole saatu tietoa muista todetuista sairauksista.

4.4 Ulkomuoto

Suomessa näyttelyissä esitetyistä koirista on mainittu suuria ja pieniä koiria. Muutamia mainintoja löytyy purennasta, näyttelykertomuksista ei löydy mainintaa häntämutkista eikä kivesvioista. Pääsääntöisesti rakenne on ollut kunnossa näyttelyissä esitetyillä koirilla. Kaksi urosta on hylätty hammaspuutoksen vuoksi. Unkarilaiset tuomarit ovat arvostelleet Suomessa muutamaan otteeseen, ja osa heille esitetyistä koirista on palkittu korkeasti, kaksi on palkittu laatumaininnalla hyvä (2) ja yksi on hylätty rotutyypillisten piirteiden puuttuessa. Suomalaisia koiria on palkittu korkeasti myös ulkomaisissa näyttelyissä, mm. MV-08 sekä BALTV-09, MJV-09, harrastajat ovat käyneet sekä kokeissa että näyttelyissä mm. Unkarissa.

Karkeakarvaisen unkarinvizslan karvatyypit

lyhempi karvatyyppi
Zöldmali Jeles, Kuva: H. Savolainen

pitempi karvatyyppi
JV-02 V-02 JMV-03 Quodian's Ibolya, Kuva: H. Savolainen

4.4.1 Rotumääritelmä

Alkuperä: Rodun kasvatus sai alkunsa 1930-luvulla, vuosikymmeniä kestäneessä jalostuksessa painostettiin rodun työskentelykyvyille ja uuden tyyppin vakiinnuttamiselle. Kasvattajien työn tähtäin oli saada aikaan vizslarotu, jonka monipuolisuus ja erinomainen työskentelykyky erottuisivat vaikeissa olosuhteissa. Nykyisten rodunharrastajien yhteinen päämäärä on edistää rakenteen ja karvanlaadun yhtenäisyyttä.

Luonnehdinta: Karkeakarvainen vizsla on älykäs, oppivainen ja rauhallinen siksipä se onkin helposti ohjattava, ja oppii nopeasti, mutta ei siedä karkeaa kohtelua. Karkeakarvaisen vizslan hajuaisti on erinomainen, se rakastaa vesielementtiä ja on ensiluokkainen noutaja. Rotu on tyylillään, toiminnoillaan ja varmalla seisonnallaan tasavertainen muiden mannermaisten kanakoirien kanssa.

Pää: sopusuhtainen, kallo-osa kohtuullisen leveä ja hieman kaareva. Kuono-osa on hieman kalloa lyhyempi. Kohtuullinen otsapenger, selvästi erottuvat kulmakaaret. Tyypillinen karvapeite tekee päästä hieman kulmikkaan muotoisen. Kuononselkä on suora ja päättyy leveään kirsuun. Alaleuka on hyvin kehittynyt ja lihaksikas, hampaat ovat vahvat. Leikkaava purenta. Huulet kohtuullisen tiiviit, eivät riippuvat. Ilme eloisa ja älykäs. Silmäluomet tiiviit, silmät hieman soikeat. Silmien väri on sopusuhteissa karvapeiteen väriin, hieman tummempi sävy on toivotuin. Korvien kiinnitys keskikorkea, korvat ovat keskipituiset ja peittävät korva-aukon hyvin.

Kaula: Keskipitkä, lihaksikas, hieman kaareva, ei löysää kaulanalusnahkaa.

Runko: Vankka, mittasuhteiltaan hieman pidempi kuin neliömäisillä roduilla. Selvästi erottuva säkä, lihaksikas. Selkä lyhyt ja suora, tiivis lanne. Ylälinja kaartuu hieman kohti hännän tyveä. Rintakehä hyvin kehittynyt ja syvä, yltäen vähintään kyynärpäähän. Kohtuullisesti kaartuneet kylkiluut. Lavat lihaksikkaat ja viistot. Vapaat liikkeet.

Raajat: Eturaajat suorat ja vankkaluustoiset. Kyynärpäät tiiviisti runkoa vasten. Takaraajat lihaksikkaat, kohtuullisesti kulmautuneet, melko matalat kintereet. Varpaat hyvin vahvat kaareutuneet ja tiiviit. Kämpälien muoto hieman soikea. Kynnet vahvat, päkiät kimmoiset ja kovat.

Häntä: Melko alas kiinnittynyt, kohtuullisen paksu, ohentuen kohti kärkeä. Hännästä ty pistetty yksi kolmasosa. HUOM Suomessa ty pistyskielto.

Nahka: Pigmentoitunut, rungonmyönteinen, ei vekkejä tai rypyjä. Lihaväriäinen kirsu. Huulet, silmäluomet ja kynnet ovat ruskeat. Päkiät liuskeen harmaat.

Karvapeite: Kuonossa karva on lyhyttä ja karheaa. Karva muodostaa leukaan pienen parran. Kallon karvapeite on lyhyttä ja tiheää. Korvien karvoitus on lähes samanlainen kuin lyhytkarvaisella. Kulmakarvat ovat paksut, karheat ja kovat. Kaulan rungossa peitinkarva on rungonmyötäistä, karkeaa, tiheää ja 2 – 4 cm pitkä. Tiheä pohjavilla. Raajojen takaosissa karva saa olla pitempää. Karvanlaadun tulee suojata koiraa säätä ja vaurioita vastaan. Kämpälissä ja varpaiden väleissä karva on lyhyempää ja pehmeämpää. Hännän karvoitus on tiheää ja karkeampaa.

Väri: Hiekankeltainen eri sävyissään. Pienet valkoiset laikut sallitaan rinnassa ja kämpälissä (oikea virallinen väri sämpylänkeltainen).

Liikkeet: Eloisat, tasapainoiset ja maata peittävät. Tyypillinen maastoliikunta on tasainen rauhallinen, keskinopea laukka.

Koko: Toivottu säkäkorkeus uroksille 58 – 62 cm ja nartuille 54 – 58 cm. Kolmen senttimetrin poikkeamat säkäkorkeuksista sallitaan, jos koira on mittasuhteiltaan oikea. Rungon tasapaino suhteessa liikkeisiin on huomattavasti tärkeämpi kuin senttimetreissä ilmaistut mitat.

Virheitä: Poikkeamat rotumääritelmästä.

Tyypvirheitä: Mikä tahansa virhe mikä vaikuttaa rungon rakenteeseen tai kokonaisuuteen, varsinkin jos se heikentää tasapainoista liikuntaa tai halua työskennellä.

Vakavia virheitä: Liian kevyt tai raskas koira. Huomattavat poikkeamat mittasuhteista. Mittasuhdevirheet: liian lyhyt runko tai korkearaajaisuus. Ylikehittyä takaosa.

Pää: Huonot mittasuhteet, liian leveä tai kapea kallo. Liian kapea kuono-osa. Suippo, kovera tai kupera kallo tai "bracke"-mainen kallo. Liian jyrkkä otsapenger. Lyhyt terävä kuono, kyömy tai kupera kuononselkä. Riippuvat huulet, löysä pään nahka. Liian pienet silmät, eri tasoilla sijaitsevat silmät. Lähellä toisiaan sijaitsevat, pyöreät, syvällä sijaitsevat ulkonevat silmät. Vaaleat silmät, löysät luomet, ilmeettömyys tai salakavala ilme. Liian korkealle tai alas kiinnittyneet korvat, kapeat korvat. Epäsäännöllinen hammasrivi, avoin purenta. Ylä- tai alapurenta, missä yli 2mm rako. Vain purenta, ulkonevat hampaat, hammaskivi, keltaiset hampaat. Runsaasti löysää kaulanalusnahkaa.

Runko: Lihasköyhyys, pehmeä selkä ja lanne. Kapea tai jyrkkä lantio. Matala säkä, löysät lavat. Liian matala tai leveä rintakehä. Litteä rintakehä. Nartuilla pentujen jälkeen roikkuva alalinja.

Raajat: Virheellinen raajojen asento, huonot kulmaukset. Löysät, litteät tai pitkät kämpälät.

Häntä: Huonosti ty pistetty tai mutkahäntä.

Karvapeite: Pehmeä, ohut tai kihara karvapeite. Pohjavilla puuttuu. Karva liian lyhyttä ja ohutta päässä, raajoissa, kyljissä

5. YHTEENVETO AIEMMAN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

Aiempaa jalostuksen tavoiteohjelma on hyväksytty Suomen Kennelliiton toimesta vuonna 2008. Koska ohjelma on ennen tämän jalostuksen tavoiteohjelman tekemisen aloittamista ollut voimassa vasta noin vuoden, jonka aikana tilanne ei ole olennaisesti muuttunut, jätetään yhteenveto aiemman tavoiteohjelman toteutumisesta seuraavaan jalostuksen tavoiteohjelmaan.

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA STRATEGIAT

Jalostuksen tavoitteena on laajentaa rodun geenipohjaa jalostuksen pitkäjänteisyyden ja koirien terveyden turvaamiseksi. Geenipohjaa pyritään laajentamaan kannustamalla jatkossakin tuonteihin. Saksanseisojakerhon rotuyhteyshenkilö avustaa jalostusyhdistelmien valinnassa. Käytetään jalostukseen käyttöominaisuuksiltaan, terveydeltään ja luonteeltaan hyviä koiria. On huomioitava, että käyttökoiira ei saa olla luonteeltaan arka. Käyttöominaisuudet tulisi testata ainakin nuortenluokassa, jolloin pystytään näkemään perinnöllisiä taipumuksia. Kasvattajien tulee informoida pentujen ostajia Junkkari-kokeesta ja avustaa kouluttamisessa tai koulutusavun saamisessa.

Jalostukseen käytettävien yksilöiden virheet tulee suhteuttaa koiran kokonaisuuteen nähden niin, että tavoitteena on rakenteellisesti terve ja käyttöön sopiva koira. Luonteessa olevia virheitä ei tule sallia. Kasvattajien tulee tiedostaa, että jokainen teetetty pentue on rodun jalostusta ja osaltaan vaikuttaa kannan rakenteeseen, ja siitä on kannettava vastuu. Olisikin ehdottoman tärkeää, että kaikki siitokseen käytettävät koirat täyttäsivät jalostuskoirille asetetut perusvaatimukset ja sen jälkeläisten tasosta olisi virallista tietoa ennen kuin koiraa käytetään uudelleen. On tärkeää, että jalostukseen käytettyjen koirien käyttöominaisuudet testataan KAER -kokeessa tai todetaan muuten luotettavasti rotujärjestön ohjeiden mukaan. Jos koiraa käytetään jalostukseen useammin kuin kerran, sen jälkeläisten käyttöominaisuuksista, terveydestä ja ulkomuodosta tulisi olla näyttöä.

Vastuullisten, metsästyskäyttökoirien kasvattamiseen sitoutuneiden kasvattajien määrää on saatava lisättyä, jotta rotu säilyisi alkuperäisessä käyttötarkoituksessaan ja käyttökelpoisena vaihtoehtona seisovaa kanakoira harrastuskumppanikseen etsiville koiraharrastajille.

Huomioidaan rotumääritelmän mukaiset virheet, joista on haittaa metsästyskoiralle mm.

- Liian kevyt tai raskas koira
- Huomattavat poikkeamat mittasuhteista; liian lyhyt runko tai korkearaajaisuus
- Pehmeä, ohut tai kihara karvapeite
- Luonne (liiallinen arkuus tai hermostuneisuus)
- noudatetaan PEVISA -ohjelmaa

Tuomareille pyritään kouluttamaan oikea rotumääritelmän mukainen näkemys, joka auttaa jalostuskoirien valinnassa. Rotutyypin ja terveen rakenteen vastaisia piirteitä omaavia koiria ei tule palkita korkeimmilla palkintosijoilla.

Jalostukseen pyritään käyttämään mahdollisimman korkealuokkaisia yksilöitä rodun pieni koko ja geneettinen populaatio huomioiden. Siitosyhdistelmää suunniteltaessa tulee ottaa huomioon yksilöiden terveys, luonne, käyttöominaisuudet ja ulkomuoto. Jalostusarvoa määriteltäessä kiinnitetään huomiota koiran oman laadun lisäksi myös sen jälkeläisten ja sukulaisten laatuun. Siitosuroksen ja -nartun mahdollisimman monelle jälkeläiselle tulisi tehdä jalostustarkastus. Rotujärjestö järjestää vuosittain ulkomuotokatselmuksen alle 24 kk karkeakarvaisille

unkarinvizsloille Junkkarin yhteydessä, minkä lisäksi päänäyttelyn yhteydessä järjestetään jalostusuroskatselmus.

Jalostusrekisteriin hyväksymisen ehtona Suomessa on vähintään AVO 2 -palkinto KAER-kokeessa nartuilla, AVO 1 -palkinto uroksilla sekä laatuarvostelupalkinto koiranäyttelystä, vähintään 1 x EH tai kahdelta tuomarilta 2 x H, kuitenkin niin, ettei palkintosijan aleneminen johdu koiran luonteesta. Lisäksi koiran tulee täyttää rotukohtaiset PEVISA-määräykset. On huomattava, että moni karkeakarvainen unkarinvizsla on tällä hetkellä omistajansa ensimmäinen seisoja, joten palkintosijan asemesta painotetaan koiran luontaisia metsästysominaisuuksia. On suositeltavaa, että jalostuskoirien käyttöominaisuudet testataan KAER-kokeessa.

6.1 Visio

Pyritään jatkossakin myymään pentuja mahdollisimman paljon metsästäjille ja siten välttämään rodun jakautuminen käyttö- ja näyttölinjaisiin. Metsästys- ja muiden rodulle tyypillisten luonneominaisuuksien säilyttämiseksi jalostukseen käytettävät yksilöt tulee testata KAER-kokeessa tai kokeilemalla muuten luotettavasti rotujärjestön ohjeiden mukaan. Lisätään myös muiden kuin jalostukseen käytettävien koirien koe- ja näyttelykäyntien määrää sekä lonkkakuvausprosenttia. Rodun geenipohjaa laajennetaan hallitusti käyttöominaisuuksia vaarantamatta.

6.2 Rotujärjestön tavoitteet

Populaation kokonaistila ja rakenne:

Pitää populaatio geneettisesti mahdollisimman laajana ja terveenä siten, että käytetään jalostukseen mahdollisimman montaa erisukuista jalostuskelpoista koiraa. Vältetään lisäämästä koiramäärää käyttöominaisuuksien kustannuksella, mikä tarkoittaa, että rotutyypilliset käyttöominaisuudet ovat tärkeitä koiran jalostuskelpoisuuden arvioimisessa.

Luonne:

Säilytetään rodunomainen, työkoiralle ominainen luonne.

Käyttöominaisuudet:

Pyritään säilyttämään käyttöominaisuudet testaamalla jalostukseen käytettävät koirat KAER-kokeessa tai toteamalla muuten luotettavasti rotujärjestön ohjeiden mukaan ja valitsemalla yhdistelmiä, joissa koirien käyttöominaisuudet täydentävät toisiaan. Kahta saman puutteen omaavaa koiraa ei tule yhdistää. Myös muiden kuin jalostuskoirien koekäyntien määrää pyritään nostamaan.

Terveys:

Tavoitteena on terve, kestävä, monipuolinen työkoira. Pyritään säilyttämään rodun terveys ja elinvoimaisuus laajentamalla rodun geneettistä pohjaa Suomessa harkituin tuonnein ja matadorijalostusta välttämällä. Lonkkakuvausprosenttia pyritään nostamaan.

Ulkomuoto:

Tavoitteena on rotumääritelmän mukainen, käyttökoiralle sopiva ja terve ulkomuoto. Ulkomuotoarvostelussa tulee kiinnittää huomiota terveeseen ja rodulle tyypilliseen rakenteeseen.

6.3 Rodun strategia

Rotujärjestö pyrkii saavuttamaan asetetut tavoitteet jakamalla rodun harrastajille mahdollisimman paljon ja avoimesti informaatiota rodussa kulloinkin esiintyvistä ongelmista. Rotujärjestön tulee panostaa myös vähemmistörotujen koulutukseen ja tiedonhankintaan.

Populaation kokonaistila ja rakenne:

Rotujärjestön jalostusneuvoja tukee kasvattajia yhdistelmien suunnittelussa ja tuonneissa. Suositaan tuonteja ja keinosiemennystä tuontispermallalla populaation laajentamiseksi. Keinosiemennystä huonon luonteen tai astumishaluttomuuden vuoksi ei tule hyväksyä.

Luonne:

Jalostukseen käytettävien koirien ominaisuudet testataan KAER-kokeessa tai todetaan muuten luotettavasti rotujärjestön ohjeiden mukaan, jossa myös koiralle ominainen luonne ja taipumukset tulevat ilmi. Tuomareiden tulee koekertomuksissa ja näyttelyarvosteluissa huomioida entistä tarkemmin, mikäli koiran luonteessa on huomauttamista.

Käyttöominaisuudet:

Jalostukseen käytettävien koirien ominaisuudet testataan KAER-kokeessa tai todetaan muuten luotettavasti rotujärjestön ohjeiden mukaan. Tuomareiden toivotaan kirjaavan koiran ominaisuudet koekertomukseen nykyistä tarkemmin, jotta saadaan tietoa koirien jalostusominaisuuksista.

Terveys:

Rotujärjestön jalostustoimikunta kerää koirien terveyttä koskevaa tietoa ja tiedottaa siitä kasvattajille.

Ulkomuoto:

Ulkomuotoarvostelussa tulee kiinnittää huomiota terveeseen, rodulle tyypilliseen ja käyttötarkoitukseen sopivaan rakenteeseen.

6.4 Uhat ja mahdollisuudet

Taulukko 6. SWOT-analyysi rodun tilasta

Vahvuudet <ul style="list-style-type: none">- Rotujärjestöllä toimiva organisaatio, joka mahdollistaa koetoiminnan- Saksanseisojakerhon tietokannassa paljon arvokasta tietoa- Hyvät suhteet ulkomaille sekä rotua harrastaviin yhdistyksiin että kasvattajiin, ja kielitaito- KAER-kokeessa testattujen ja palkittujen koirien määrä on lievässä kasvussa samoin palkitsemisprosentti- Avoin informaation jakaminen rotujärjestön tietokannan kautta- Aktiivinen toiminta rotujärjestössä mm. koulutusten ja KAER-kokeiden muodossa.- Kattava terveystietojärjestelmä- Toimiva rotujärjestön infrastruktuuri, mm. kokeet, jalostuskatselmukset, koulutuspäivät ja aluekouluttajat.	Heikkoudet <ul style="list-style-type: none">- Kapea geenipohja- Valtaosa koirista myydään muuhun kuin metsästyskäyttöön- Lonkkakuvattujen koirien pieni määrä- KAER-kokeessa testattujen koirien pieni määrä- Typistetyt koirat rodun kotimaassa jäävät tuomatta maahan ja niiden ominaisuudet testaamatta typistyskiellon vuoksi
Mahdollisuudet <ul style="list-style-type: none">- Innokkuus rodunomaisen käytön kehittämiseen	Uhat <ul style="list-style-type: none">- Geneettisen pohjan kapeneminen entisestään

<ul style="list-style-type: none"> - Kiinnostus tuonteihin - Hyvä yhteishenki harrastajien keskuudessa - Kasvava kiinnostus rotua kohtaan metsästyskoirana - Yhteistyö ulkomaisten rotua harrastavien yhdistysten ja kasvattajien kanssa - Aktiivisuus järjestää koulutuksia ja kokeita - Rotujärjestön puitteissa valtaosa pennuista pyritään myymään metsästäjille - Pyritään kannustamaan muista koiraharrastuslajeista kiinnostuneita metsästyksen pariin. 	<ul style="list-style-type: none"> - Valtarotujen jalkoihin jääminen - Metsästäystä harrastamattomien omistajien aktiivisuus tehdä kkuv tunnetuksi muuna kuin metsästyskoirana, mikä voi pitkällä aikavälillä johtaa metsästyskoiran muuttumiseen seurakoiraksi. - Rodun kasvavan suosion mukanaan tuomat negatiiviset asiat kuten alkuperäiseen käyttöön soveltumaton luonne ja rakenne. - Rodun kasvava suosio edistää rodun kasvatusta muihin kuin metsästysharrastukseen, mikä on negatiivinen asia käyttöominaisuuksien vaalimisen kannalta.
---	---

6.5 Varautuminen ongelmiin

Taulukko 7. Varautuminen tulevaisuuden ongelmiin

Riski	Syy	Varautuminen	Miten vältetään	Toteutuessaan merkitsee
Käyttöominaisuudet heikkenevät	Jalostukseen käytettyjen koirien käyttöominaisuuksia ei testata tarpeeksi, ulkomuotopainotteinen jalostus, rodulle epätyypillisten harrastusmuotojen lisääntyminen.	Kannustetaan pennunostajia ja kasvattajia osallistumaan KAER-kokeisiin, koulutus, valistus.	Tiedotus ja koulutus, myönteinen julkisuus rodunomaiselle käytölle.	Rodun alkuperäinen rodunomainen käyttö ja käyttöominaisuudet katoavat ja rotu muuttuu seura- ja näyttelykoiraksi
Terveys heikkenee	Kapea geneettinen pohja, huonot yhdistelmät, matadorien käyttö jalostuksessa, jalostukseen käytettäviä koiria ei testata.	Kerätään tietoa koirien terveydestä ja tiedotetaan kasvattajia. Aktiivinen yhteistyö kasvattajien ja jalostustoimikunnan välillä.	Suositaan tuontejä ja keinosiemennyksiä tuontispermalla, kannustetaan kasvattajia hyödyntämään jalostustoimikunnan palveluita ja kokemusta.	Jalostus vaikeutuu ja kysyntä laskee, rotu ei enää sovellu alkuperäiseen käyttöönsä.

6.6 Toimintasuunnitelma JTO:n toteuttamiseksi

Kerätään terveystietoa rodusta ja tiedotetaan siitä harrastajille. harrastajien yhteishenkeä ja tavoitteellisuutta oman rodun suhteen pyritään kehittämään koulutuspäivillä. Tapahtumista tiedotetaan rotujärjestön foorumeilla ja vizslafoorumilla.

7. TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISEN SEURANTA

Strategisten toimenpiteiden toteutumisen seuranta

Populaation kokonaistila ja rakenne: seurataan jälkeläismäärä/yksilö. Seurataan tuontikoirien ja tuontispermakeinosiemennysten määrää. Seurataan jalostuksen tavoiteohjelman toteutumista ja kasvattajien sitoutumista ohjelmaan. Raportoidaan tilanteesta vuosittain rotujärjestön puitteissa. Tiedotetaan tilanteesta jalostustoimikunnalle.

Luonne:

Seurataan KAER-kokeeseen ja näyttelyihin osallistuneiden koirien määrää ja suhdetta, jotta tiedetään, paljonko koirien käyttöominaisuuksia on testattu (Taulukko 3). Seurataan, mikäli huomautettavaa koirien luonteissa ilmenee. Tiedotetaan tilanteesta jalostustoimikunnalle.

Käyttöominaisuudet:

Seurataan KAER-kokeeseen osallistuneiden koirien määrää. Laaditaan yhteenveto kokeissa käytettyjen koirien ominaisuuksista. Kokeisiin osallistuneiden koirien tulokset ja koekertomukset julkaistaan Saksanseisojakerhon tietokannassa ja vuosikirjassa.

Terveys:

Rotujärjestön jalostustoimikunta kerää koirien terveyttä koskevaa tietoa ja tiedottaa siitä kasvattajille. Seurataan tiedottamisen toteutumista. Seurataan lonkkakuvattujen koirien määrää ja laatua. Tiedotetaan tilanteesta jalostustoimikunnalle.

Ulkomuoto:

Lähteinä käytetään rotujärjestön vuosikirjaa ja terveystarkastusten vastauksia tai muuta kautta saatua tietoa. Näyttelyihin osallistuneiden koirien tulokset ja arvostelut julkaistaan Saksanseisojakerhon tietokannassa ja vuosikirjassa. Seurataan rakenteen terveyttä ja rodunomaisuutta, sekä puututaan mahdollisesti ilmeneviin ongelmiin tiedotuksella. Tiedotetaan tilanteesta jalostustoimikunnalle.

Tavoiteohjelmassa asetettujen päämäärien saavuttaminen:

Populaation kokonaistila ja rakenne: Pyritään suosimaan jatkossakin tuontikoirien käyttöä oman kannan lisäksi.

Luonne:

Jalostukseen käytettävät yksilöt testattava näyttelyssä vähintään avoimessa luokassa tai Junkkarin ulkomuotokatselmuksessa ja KAER-kokeessa tai todetaan käyttöominaisuudet muuten luotettavasti rotujärjestön ohjeiden mukaan. Jalostukseen ei käytetä koiria, joiden luonteessa on ollut useamman kerran huomauttamista arkuuden tai aggressiivisuuden vuoksi.

Käyttöominaisuudet:

Jalostukseen käytettävät yksilöt testattava KAER-kokeessa tai todetaan käyttöominaisuudet muuten luotettavasti rotujärjestön ohjeiden mukaan. Tavoitteena on saada lisää metsästäviä, vastuunsa tuntevia ja tavoitteellisia kasvattajia mukaan harrastustoimintaan

Terveys:

Lonkkakuvattujen koirien osuutta on nostettava. Tällä hetkellä lonkkakuvattujen karkeakarvaisten unkarinvizslojen määrä on noin 14 prosenttia kannasta.

Ulkomuoto:

Jalostukseen käytetyt koirat ovat saaneet näyttelyssä avoimessa luokassa tai Junkkarin ulkomuotokatselmuksessa vähintään maininnan ”hyvä”, joka ei ole tullut huonosta luonteesta johtuen.

LÄHDELUETTELO

- Fossum ym. 2002. *Small Animal Surgery*. 2nd edition, Mosby.
- Heikkinen, P. 2005. *KAER-kokeet*. Kirjallinen tiedonanto 11.01.2005.
- Koskentalo, Helena 2003. *Parempaan pentutulokseen*. Gummerus.
- Lappalainen A. Koiran lonkkanivelen kasvuhäiriö. www.kennelliitto.fi
- Mäki, K. & Ekman, T. *Terveempien koirarotujen puolesta - sukusiitosdepressiota ja matadorijalostusta vastaan*. www.koiranjalostus.fi.
- Paatsama, S. 1991. *Suuri Suomalainen Koirakirja*. Otava.
- Peltonen, Martti. 2004. *Saksanseisojilla esiintyneet viat ja sairaudet*. Kirjallinen tiedonanto, joulukuu 2004.
- Rouhiainen, J. 2005. *Seisojan tavoiteltava luonne*. Kirjallinen tiedonanto 28.1.2005.
- Sundgren, Per-Erik 1993. *Lemmikkieläinten jalostus*. Suomen Kennelliitto.
- Saksanseisojakerhon vuosikirja 1998
- Saksanseisojakerhon vuosikirja 1999
- Saksanseisojakerhon vuosikirja 2000
- Saksanseisojakerhon vuosikirja 2001
- Saksanseisojakerhon vuosikirja 2002
- Saksanseisojakerhon vuosikirja 2003
- Saksanseisojakerho ry. *Jalostuskoirien laatuvaatimukset*.
- Füzesiné Szegvári, Zsuzsa 1997. *About the Hungarian Vizsla*. Kutya. (eng. Ingeborg S. Horvath)
- Füzesiné Szegvári, Zsuzsa. *Judging system for vizsla competitions in Hungary*.
- Füzesiné Szegvári, Zsuzsa. *The personality of the Hungarian Vizsla*.
- Magyar Fajták Világtalálkozója 2004, World Meeting, julkaisija Drótszőrű Magyar Vizsla Szakosztály
- Lyhytkarvaisen unkarinvizslan JTO 2006, Saksanseisojakerho ry.
- Lappalainen, Anu: Koiran lonkkanivelen kasvuhäiriö.
<http://www.kennelliitto.fi/FI/jalostusjakasvatus/artikkelit/lonkkanivel.htm>

Saksanseisojakerho r.y. Terveyskyselyn 2004 vastaukset.
Karkeakarvainen unkarinvizsla rotumäärittelmä. Suomen Kennelliiton julkaisu. 30.5.2006

Elektroniset lähteet

- <http://www.koiranjalostus.fi>.
- <http://www.saksanseisojakerho.fi/html/tietokannat.htm>
- <http://jalostus.kennelliitto.fi>
- <http://www.kennelliitto.fi>
- http://user.sgic.fi/~laelas/art_luettelo.htm
- <http://www.fdb.hu>
- <http://kennet.skk.se/hunddata/>
- http://www.hundeweb.dk/dkkcm/public/openIndex/view/list_side1.html?ARTICLE_ID=1164742020632

Järjestö- ja henkilölähteet (tiedot eri maiden kannoista)

Miczek Zsófia, Unkari

Nanna Brændgaard, Tanska
Kristina Pettersson, Ruotsi
Lies Van Essen, Alankomaat
Kurt Nissen, Tanska

Liite 1

Jalostustoimikunnan työ

Toimikunta pyrkii työssään ehdottomaan puolueettomuuteen ja noudattaa SKL-FKK:n ja Saksanseisojakerho ry:n yleisiä toimintaperiaatteita. Toimikunta vastaa sille esitettyihin kirjallisiin tiedusteluihin, jotka on tehty riittävän ajoissa, mieluiten kahta kuukautta ennen odotettua kiimaa. Toimikunnan päätös koskee vain sitä astutuskertaa johon tiedustelu kohdistuu.

Toimikunta tehdessään siitosyhdistelmäehdotuksen edellyttää kasvattajalta, että

- kasvattaja on saksanseisojakerhon jäsen
- kasvattaja on tehnyt SKL-FKK:n kasvattajasitoumuksen, kun yhdistelmä toteutuu,
- kasvattaja huolehtii pentujen ilmoittamisesta Junkkari-kilpailuun, joka on nuorten koirien perinnöllisten ominaisuuksien ja ulkomuodon katselmustilaisuus.
- kasvattaja pyrkii sijoittamaan pennut rodunomaiseen käyttöön

Jalostusyhdistelmässä voivat uroksen ja vastaavasti nartun näyttely- ja koetulokset ym. jossain määrin korvata toisen osapuolen puuttuvia tuloksia. Liian läheistä sukusiitosta vältetään FCI:n suosituksen mukaisesti.

Jalostustoimikunnan tulee pyrkiä seuraamaan muidenkin kuin edellä mainittujen sairauksien ja vikojen esiintymistä rodussa ja tarvittaessa ryhtyä niiden vaatimiin toimenpiteisiin. Narttua saa käyttää siitokseen, kun se on parituksen aikaan ylittänyt 24 kk iän. Rotu on hitaasti kehittyvä, eikä ole suotavaa sen käyttäminen jalostukseen liian nuorena.

Liite 2

Jalostusrekisterivaatimukset

Jalostusrekisteriin hyväksymisen ehtona on vähintään AVO 2 palkinto KAER kokeessa nartuilla, AVO 1 palkinto uroksilla sekä laatuarvostelupalkinto koiranäyttelystä, vähintään 1 x AVO tai KÄY EH tai kahdelta tuomarilta 2 x AVO tai KÄY H, kuitenkin niin, ettei palkintosijan aleneminen johdu koiran luonteesta. Lisäksi koiran lonkkakuvaustuloksen täytyy olla A tai B ja koiran tulee täyttää muut rotukohtaiset PEVISA määräykset.

Jalostusrekisteriin ilmoitettavan koiran omistajalta vaaditaan lisäksi kirjallinen vakuutus siitä, että:

- koiralla ei ole ollut leikkausta vaativia olka- ja/tai kyynärnivelen vikoja
- koiralta ei ole leikkauksella korjattu tai todettu muita virheitä, esim. silmäluomen kiertymiä
- koiralla ei ole hammaspuutoksia tai jos on, niin mitä?

-koiralla ei ole ollut epileptistyyppisiä kohtauksia
Omistaja vahvistaa allekirjoituksellaan jalostusrekisterikaavakkeessa antamansa tiedot.